

Η ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΗ ΠΛΑΚΑ

Εδιάβασα το υπό τον ίδιον τίτλον, εις την εφημερίδα «Το Βουργαρέλι», άρθρον του αγαπητού Γιάννη Κατσάου και σκέφθηκα, να δώσω μερικάς ακόμη πληροφορίας για την κήρυξιν της Επανάστασεως στα Τζουμέρκα, από τους συνελθόντας εις την Μονή του «Αγίου Γεωργίου» οπλαρχηγούς κατά τον Μάιον 1821.

Η πληροφορία την οποίαν δίδει η «Πλάκα» και την αναμεταδίδουν οι Νικ. Παπακώστας και Κων. Μαντάς περί του χρόνου κηρύξεως της Επανάστασεως, τον Ιούλιον 1821, είναι εσφαλμένη και ορθώς επισημαίνει τούτο ο κ. Γιάννης Κατσάος. Έχουν ό-

την έλξησαν οι συζητήσεις που προηγήθησαν, συντονίζονται και διάφορες κινήσεις των κατά τόπους οπλαρχηγών προς εξέγερσιν και εκδηλώνεται ομόφωνα η θέλησις και η απόφασις των κατοίκων προς ομαδικήν κάθοδον των Τζουμέρκων εις την Επανάστασιν.

Η ημερομηνία αυτή της 15ης Μαΐου είναι η πλέον πιθανή, ως ακριβής, που δίδουν διάφορες πηγές προσαρμονιζόμενες κατά τούτο και με άλλαι ιστορικά γεγονότα δια την κήρυξιν της Επανάστασεως την ημέραν εκείνην εις τα Τζουμέρκα. Υπάρχουν προ της ημέρας αυτής διάφορες άλλες μεμονωμένες κινήσεις

να κάμωμεν το χρέος μας εις την πατρίδα.

Κεράσοβον 10 Μαΐου 1821
ο αδελφός σας Κώστας Βελής»

Ο Χαβαλάς τας πληροφορίας αυτές είχεν από τον πατέρα του που έλαβε μέρος στις μάχες των Τζουμέρκων. Εκτενέστερα γράφω εις το ανέκδοτον διδύλιον μου «Οι Κουτελιδαίοι».

Για τας προηγουμένες κινήσεις του Καραϊσκάκη στα Τζουμέρκα γράφει στα Απομνημονεύματά του και ο Δήμος Τσέλιος (αυτών σώζονται λίγα κομμάτια του τετραδίου του). «Τον χειμώνα του 1821 συνάντησα στο Μεγκλήσι τον Καραϊσκάκη και Ανδρούτσον και ότι ο πρώτος μου μίλησε για το ειρινό εγερτήριο».

Αυτές όλες οι κινήσεις αγγουούνται και από την ιστορίαν και τους ιστορικούς που ακολουθούν τυφλά τον Μακρυγιάννην. Γράφει ο Μακρυγιάννης: «ο Καραϊσκάκης πρωτοβραί στο Κομπότι 30 Μαγιού», ακολουθεί ο Κόκκιλος: «στην συμπλοκή της 30 Μαΐου έλαβε το βάπτισμα του πυρός ο Καραϊσκάκης» και ο Κώστας Καλαντζής «πήγε στο Κομπότι για να πάρει το επίσημο βάπτισμα του πυρός στις 30 Μάη του 1821». Αλλά και ο Φωτιάδης στην βιογραφίαν του επαναλαμβάνει την είδησιν: «Στο Κομπότι πρώτη μάχη που πήρε μέρος. Του διαφεύγει όμως του Φωτιάδη ότι εις άλλην σελίδα της ίδιας βιογραφίας γράφει για τον Καραϊσκάκη: «Τραβεί στα Τζουμέρκα και χρωπάει τους Τούρκους τον ίδιο καιρό που ο Ανδρούτσος ξεπαστρεύει στην Τατάρνα τον Ντερβένγα» που έγινε τον Απρίλιον 1821».

Αυτά γράφονται δια να αποδειχθή ότι οι Τζουμερκιώτες είχαν κινήσει και ετοιμασθή για την εξέγερσιν από την άνοιξιν ακόμη του 1821. Ήσαν όμως οι κινήσεις των αυτονόητες και αναγκαστικές και αυτό επετεύχθη κατά την συγκέντρωσιν στο Μοναστήρι του Βουργαρελίου και να πάρουν την ευλογία από τον Ηγούμενον Χριστόφορον και να αναχωρήσουν δια τους στόλους τους οποίους καθώρισαν εκεί. Στην σύσκεψιν εκείνην πήραν μέρος οι: Καραϊσκάκης, Γιώγος Μπακόλας, Αδελφοί Κουτελιδα, Αδελφοί Κοσσυδάκη, Αναγνώστης Λαδδαριάς, Αναγνώστης Καμπορρόζος από Θεοδώριανα, Αναγνώστης από Βουργαρέλι, Αθαν. Κουτσονίκας Σουλιάκος, Ιωάννης Ράγκος, Ανδρέας Ίσκου Βαλτινός, Αδελφός Σπαή, Αναγνώστης Καραγιαννόπουλος από τον Βάλτον και άλλοι. Ο Μάρκος Μπότσαρης πιο ακριβής είναι ότι δεν έλαβεν μέρος εις αυτήν. Οι Τζουμερκιώτες και προ του Μαΐου του 1821, είχαν προετοιμάσει φυγήν και σώμα δια την μεγάλην εξέγερσιν και η σύσκεψις του Βουργαρελίου τον συντονισμό των κινήσεων καθώρισε εις ένα σύνολον με μια ψυχή και η 15 Μαΐου επεσφράγισε την απόφασίν του.

Του ΔΗΜ. Φ. ΚΑΡΑΤΖΕΝΗ

λοι την ιδίαν προφανώς πηγήν, την σωματικήν τοπικήν παράδοσιν, η οποία δεν έτυχε καμιάς περαιτέρω ερευνης ή άλλης τινός επαληθεύσεως. Ήτο άλλως τε εύκολον η παράδοσις αυτή, να υποστή με την πάροδον τώσων χρόνων, αλλοιώσεις ως προς την χρονολογικήν ένταξιν του γεγονότος.

Και αυτός ο Μακρυγιάννης εις τα «Απομνημονεύματά» του, όταν τα έγραφε, υπέστη του χρόνου τας επιδράσεις, όταν λέγει ότι η μάχη του Σταυρού Θεοδώριανον (4 Αυγούστου) έγινε τον Σεπτέμβριον 1821, ενώ η εφημερίς «Αιτωλική», που εξέδιδετο στο Μεσολόγγι, εις το φύλλον της 15ης Αυγούστου 1821, περιέχει εις αναπόκρισιν της εκτεταμένην περιγραφήν της μάχης εκείνης. Δικαιολογημένη η πλάνη στις παραδόσεις, αλλά δεν πρέπει να μείνι αν ιστορία.

Εις τα διδύλια μου «Ο Γιώγος Μπακόλας» και «Η Άρτα εις την Επανάστασιν του 1821», γράφω ότι: «Την 15ην Μαΐου αποφασίζεται και κηρύσσεται η Επανάστασις εις τα Τζουμέρκα». Τούτο δεν σημαίνει ότι οι συγκεντρωθέντες στο Μοναστήρι οπλαρχηγοί, για μια και μόνον ημέρα, συνεζήτησαν την κατάστασιν και τον τρόπον εξοπλισμού, συνεφώνησαν και απεφάσισαν την κήρυξιν της Επανάστασεως, αλλ' ότι κατά την ημέραν αυ-

προς εξέγερσιν, του Καραϊσκάκη, του Γιάννη Κουτελιδα, που έδωσαν αφορμήν να πιστευεται ότι η επανάστασις των Τζουμέρκων προηγήθη κατά 10 ή 15 ημέρες. Αλλά αυτές δεν εκφράζουν την ομαδικήν συμφωνίαν και απόφασιν των Τζουμέρκων να εισέλθουν εις την Επανάστασιν, η οποία επετεύχθη εις τελικήν φάσιν την 15 Μαΐου υπό τας ευλογίας του Ηγούμενου Χριστόφορου.

Προηγουμένες επαναστατικές κινήσεις εις τα Τζουμέρκα επισημαίνει και ο κ. Γ. Κατσάος ως του Γ. Καραϊσκάκη, γράφων «στις 19 Φεβρουαρίου 1821, τελευταία Κυριακή των Απόκρεω, πήραν την απόφασιν (και ο Καραϊσκάκης) να γυρίσει καθένας στον τόπον του και να πρωτοστατήσιν στον Παναελληνικόν ξεσηκωμό». «Στον Γιώγο Μπακόλα», γράφω και εγώ σχετικώς «Κατά τας αρχάς του 1821, ο Μπακόλας ακολουθήσας τον Καραϊσκάκη (μετά την σύσκεψιν της Λευκάδος) εις τα Δυτικά Τζουμέρκα, φθάνει εις την Χώρασφή, όπου με τους αδελφούς Κουτελιδα προετοιμάζουν την φυγήν των υποδούλων εις εξέγερσιν. Άλλη κίνησις κατά τας αρχάς Μαΐου είναι του Γιάννη Κουτελιδα.

Από το διδύλιον του φιλόλογου Ιστορικού Θεοδ. Χαβαλά «Ιστορία των Αιτωλών κλπ.», εκδ. 1983, δαναεζομαι την εξής πληροφορίαν: «Ο Κώστας Βελής (πραγματικόν όνομά του Κ. Στεργιάδουλος από Αιτωλιαν) απέδρασε από την υπηρεσίαν του (τουρκικήν) εις Θεσσαλίαν, και συνεννοηθείς με τον Ιωάννην Κουτελιδαν, Κώσταν Στουρνάρην και Γρηγόριον Λιακατάν εις την περιοχήν Ασπροποτάμιου, εξέδωσαν ακολουθώς από το Κεράσοβον την 10 Μαΐου 1821 την Επανάστατικήν προκήρυξιν προς τους πληθυσμούς».

«Αδελφοί, ήλθεν η ώρα με το θέλημα του Θεού να ελευθερώσωμεν την πατρίδα από την τυραννίαν την τουρκικήν. Λοιπόν, άμα λάβητε το παρόν μου να πάρητε τα άρματά σας να έλθητε οπου σας περιμένω εδώ ενός τριών ημερών, διότι ο καιρός μάς περιμένει περισσότερο. Να είμαστε έτοιμοι